

MISIONI NDËRKOMBËTAR I VËZHGIMIT TË ZGJEDHJEVE Republika e Shqipërisë – Zgjedhjet Vendore, 21 qershor 2015

DEKLARATË E GJETJEVE DHE PËRFUNDIMEVE PARAPRAKE

Tiranë, 22 qershor 2015 – Kjo deklaratë e gjetjeve dhe përfundimeve paraprake është rezultat i përpjekjeve të përbashkëta të Zyrës së Institucioneve Demokratike dhe të Drejtave të Njeriut të (OSBE/ODIHR-it) dhe të Kongresit të Autoriteteve Vendore dhe Rajonale të Këshillit të Europës (Kongresit).

Ambasadorja Audrey Glover është Shefe e Misionit të Vëzhgimit të Zgjedhjeve (MVZ-ja) të OSBE/ODIHR-it, e cila filloi punë që në 15 maj. Stewart Dickson është Shefi i delegacionit të Kongresit, përfshirë anëtarë të Komisionit të Bashkimit Evropian të Rajoneve, të cilët filluan punë që në 17 maj.

Vlerësimi bëhet për të përcaktuar nëse zgjedhjet janë në përputhje me angazhimet e OSBE-së dhe standardet e Këshillit të Evropës, me detyrimet dhe standardet e tjera ndërkombëtare për zgjedhje demokratike dhe me legjislacionin vendas. Kjo deklaratë e gjetjeve dhe përfundimeve paraprake jepet përpara përfundimit të procesit zgjedhor. Vlerësimi përfundimtar i zgjedhjeve pjesërisht varet nga zhvillimi i fazave të mbetura të procesit zgjedhor përfshirë përmbledhjen dhe shpalljen e rezultateve, dhe marrjen në shqyrtim të ankesave dhe kërkesëpadive të mundshme pas ditës së zgjedhjeve. OSBE/ODIHR do të përgatisë një raport të plotë përfundimtar përfshirë rekomandimet për përmirësime të mundshme, për afërsisht tetë javë pas përfundimit të procesit zgjedhor. Raporti i Kongresit do të miratohet në Mbledhjen Plenare në 20-22 tetor 2015.

PËRFUNDIME PARAPRAKE

Zgjedhësit kishin mundësinë të zgjidhnin midis një spektri të qartë kandidatësh ku përgjithësisht u respektuan liritë themelore të shprehjes dhe tubimit, ndërkohë politizimi i vazhdueshëm i institucioneve shtetërore, dëmtoi administrimin efikas të procesit zgjedhor. Përgjithësisht dita e zgjedhjeve u vlerësua pozitivisht, por u vëzhguan shumë raste të votimit në grup dhe disa parregullsi të rëndësishme proceduriale. Numërimi është duke vijuar por fazat fillestare në përgjithësi janë vlerësuar pozitivisht.

Zgjedhjet u zhvilluan në kuadrin e një rishikimi të ri të njëjësive të qeverisjes vendore (NJQV-ve). Këto janë zgjedhjet e para për të zgjedhur kryetarët e bashkive dhe këshillave të secilës prej 61 bashkive të sapo krijuara. Zgjedhjet shihen si një provë e rëndësishme e ecurisë së reformës për qeverisjen vendore dhe e arritjes së fundit të Shqipërisë për marrjen e statusit kandidat për Bashkimin Evropian.

Kuadri ligjor mund të ofronte bazën për zgjedhje demokratike, megjithatë, mungesa e vullnetit politik nga partitë kryesore politike për ta zbatuar atë efektivisht dhe politizimi i institucioneve të përfshira në procesin zgjedhor vijoi të pengonte procesin zgjedhor. Hapësirat dhe paqartësitë në legjislacion mbi disa pikëpamje të rëndësishme të procesit zgjedhor mund të rregulloheshin më parë. Mungesa e qartësisë ligjore solli zbatim të paqëndrueshëm të legjislacionit, i cili shpesh u perceptua përgjatë linjave partiake.

Komisioni Qendror Zgjedhor (KQZ-ja) funksionoi përgjithësisht në mënyrë të hapur, me seanca publike të ndjekura rregullisht nga vëzhguesit, media dhe përfaqësuesit e partive. Megjithatë, natyra e diskutimeve të politizuara të KQZ-së solli vendime të paqëndrueshme, të cilat dëmtuan besimin e publikut në pavarësinë e administrimit zgjedhor. Nuk u respektuan disa afate, përfshirë caktimi i komisioneve të niveleve të dyta dhe regjistrimi i kandidatëve. KQZ-ja duhej të siguronte më mirë drejtimin dhe mbikqyrjen e fazave kyçe të procesit zgjedhor. U zhvilluan një sërë programesh mbi edukimin e zgjedhësve përfshirë këtu gratë, minoritetet vendore dhe zgjedhësit për herë të parë.

Në përgjithësi, bashkëbiseduesit ishin të kënaqur për saktësinë e listave të zgjedhësve. Megjithatë,

mbeten ende pezull hetimet e kryera nga zyrat e prokurorive në tri bashkitë në lidhje me shtimin e emrave në listat e zgjedhësve duke krijuar shqetësime në lidhje me integritetin e sistemin e regjistrimit të zgjedhësve.

Gjithsej, 63 parti u regjistruan për zgjedhjet, po ashtu rreth 36,341 kandidatë për kryetarë të këshillave bashkiakë dhe 158 për kryetarë bashkie. Shumica e partive u bashkuan me një nga dy koalicionet e kryesuara nga Partia Socialiste apo Partia Demokratike, 11 parti konkurruan vetëm dhe 14 kandidatë garuan të pavarur. Ndërsa kjo i ofroi zgjedhësve një sërë alternativash politike, zbatimi i paqëndrueshëm i rregullave për regjistrimin e kandidatëve, përfshirë dorëzimin e nënshkrimeve mbështetëse dhe mundësinë për t'u tërhequr, pengoi të drejtën për të qënë të barabartë që është në kundërshtim me angazhimet e OSBE-së dhe standardet e tjera ndërkombëtare.

Të gjitha partitë përmbushën kërkesën e re mbi listat e kandidatëve për të përfshirë 50 përqind të secilës gjini, duke ndryshuar gjininë në çdo emër të dytë. Dhjetë përqind të kandidatëve për kryetar bashkie ishin gra. Vëmendje e madhe iu kushtua zgjedhësve gra, veçanërisht në platformat e fushatës dhe edukimin e zgjedhësve. KQZ-ja përbëhet nga tri gra, një nga të cilat është kryetarja, por gratë ishin të nënpërfaqësuara në komisionet e niveleve më të ulëta.

Klima e fushatës ishte paqësore, përveç incidenteve të izoluara. Përgjithësisht, u respektuan liritë themelore të shprehjes dhe të tubimit. Fushata ishte aktive dhe e dukshme në zonat urbane dhe më modeste në ato rurale. Tonet e fushatës u përmirësuan; megjithatë, partitë e mëdha vijuan të përdornin akuzat personale dhe përpjekje për të zhvlerësuar konkurrentët e tjerë.

Pati akuzat të shumta për presion mbi zgjedhësit që rritën shqetësimin rreth mundësisë së zgjedhësve për të hedhur votën e tyre pa frikën e ndëshkimit, në kundërshtim me përmbushjen e detyrimeve të OSBE-së. Një numër personalitetesh të larta nga partitë e mëdha qeverisëse përdorën aktivitetet dhe burimet shtetërore për qëllimet e fushatës, duke përfshirë shpërndarjen e çertifikatave për legalizimin e pasurisë, e cila mjegulloi ndarjen midis shtetit dhe partisë.

Partitë politike mund të financojnë fushatën e tyre zgjedhore me kontribute të fondeve shtetërore, donacione private apo hua. Kandidatët e pavarur nuk kanë të drejtë të përfitojnë fonde shtetërore. Rregullat mbi deklarimin e financimit të fushatës nuk janë të plota dhe mund të përmirësohen për të siguruar transparencë më të madhe.

Pavarësisht numrit të madh të mjeteve të informacionit, lidhjet e medias me partitë kryesore politike, si rezultati i interesave të biznesit të pronarëve të mediave shkaktoi ndërhyrje të drejtpërdrejtë në censurimin e autonomisë mediatike, dhe kufizoi pluralizmin e këndvështrimeve. Lajmet u mbizotëruan nga filmimet e fushatës të cilat u prodhuan nga vetë partitë politike, duke mjegulluar ndarjen strikte midis përmbajtjes editoriale dhe reklamave politike. Resultatet e monitorimit të medias së MVZ-së së OSBE/ ODIHR-it treguan se të gjithë kanalet televizive të monitoruara, duke përfshirë dhe transmetuesin shtetëror favorizuan një nga partitë më të mëdha në mbulimin e fushatës së tyre. Edhe pse kërkohet nga ligji, KQZ-ja nuk vendosi gjopa kundrejt stacioneve televizive për shkeljen e dispozitave mbi mbulimin e paanshëm të konkurruesve. Transmetuesi shtetëror iu përmbajt detyrimeve për të ofruar kohë transmetimi falas të paanshëm për konkurruesit.

Mënyra sesi komisionet zgjedhore dhe gjykatat shqyrtuan ankimmimet zgjedhore shpesh i lanë palët e interesuara pa një rregullim efektive, që është në kundërshtim me paragrafin 5.10 të Dokumentit të Kopenhagenit të OSBE-së, viti 1990. Edhe pse partitë ngritën një sërë akuzash për shkelje të fushatës, u dokumentuan pak ankesa të tilla mbi këto çështje. Bashkëbisedues të ndryshëm të MVZ-së së OSBE/ODIHR-it shprehën mungesë besimi në administrimin e zgjedhjeve dhe gjykatat për të shqyrtuar ankimmimet në mënyrë të paanshme.

Minoritetet në përgjithësi nuk u diskriminuan gjatë procesit zgjedhor. Ndërkohë që fletët e votimit u prodhuan vetëm në gjuhën shqipe, KQZ-ja shpërndau materiale për edukimin e zgjedhësve në gjuhë minoritare. Edhe pse komunitetet Rome dhe Egjiptiane mbeten të ndjeshëm ndaj blerjes së votës, ndërgjegjësimi i këtyre komuniteteve ndaj vlerës së votës është në rritje, ashtu si edhe angazhimi i tyre me çështjet e fushatës.

Në përgjithësi dita e zgjedhjeve vijoi në mënyrë paqësore në të gjithë vendin. Vëzhguesit partiakë u vunë re në masë në të gjitha fazat e procesit zgjedhor ndërsa vëzhguesit jopartiakë ishin më pak të pranishëm. Edhe pse procedurat e hapjes së votimit u vlerësuan negativisht në masën 25% të vëzhgimeve, kryesisht për shkak të hapjes me vonesë të qendrave të votimit, votimi u vlerësua pozitivisht në masën 93% të vëzhgimeve. Megjithatë, u vëzhguan shumë raste të votimit në grup, po ashtu dhe votime me përfaqësim, dhe nënshkrime qartësisht të ngjashme në listat e zgjedhësve. Shqetësime u vunë re rreth kërcënimeve të mundshme nga grupe të aktivistëve partiak brenda dhe jashtë qendrës së votimit. Fazat fillestare të mbylljes së numërimit u vlerësuan pozitivisht, edhe pse procesi i numërimit është duke vijuar në të gjithë VNV-të e vëzhguara.

GJETJET PARAPRAKE

Të përgjithshme

Zgjedhjet e qeverisjes vendore të 21 qershorit u zhvilluan në këndvështrimin e një rishikimi të ri të njësive të qeverisjes vendore (NJQV-ve).¹ Këto ishin zgjedhjet e para për të zgjedhur kryetarët e bashkive dhe këshillat vendorë në 61 bashki të sapo krijuara, që do të zëvendësojnë 373 bashki dhe komuna që ekzistonin më parë. Reforma e qeverisjes vendore është duke vijuar dhe kompetencat e sakta të bashkive të reja do të përcaktohen në periudhën paszgjedhore. Këto zgjedhje ishin gjithashtu të parat e mbajtura që kur Shqipërisë iu dha statusi i vendit kandidat i Bashkimit Evropian në qershor 2014. Këshilli Evropian theksoi se prioritetet kyçe kanë nevojë të përmbushen, veçanërisht në reformën “administrative dhe gjyqësore, luftën kundër korrupsionit dhe krimin të organizuar dhe të drejtave themelore”.²

Reforma e NJQV-ve ishte politikisht përçarëse. Edhe pse të gjithë partitë ranë dakord mbi nevojën për të ulur numrin e NJQV-ve, opozita dhe disa parti joparlamentare u ankuan që procesi i reformës nuk ishte gjithëpërfshirës dhe ndarja e re u bë midis linjave partiake dhe jo gjithmonë duke pasur parasysh veçoritë e zonave të populluara nga minoritetet. Si pasojë, parlamenti miratoi NJQV-të e rishikuara pa mbështetjen e Partisë Demokratike (PD), Partisë Republikane (PR), dhe Partisë Bashkimi për të Drejtat e Njeriut (PBDNJ). PD-ja e kundërshtoi reformën në Gjykatën Kushtetuese, e cila rrëzoi ankimin në dhjetor 2014. Në janar 2015, Kolegji Zgjedhor i Gjykatës së Apelit të Tiranës (Kolegji Zgjedhor) shfuqizoi vendimin e Komisionit Qendror të Zgjedhjeve (KQZ-së) për të mbledhur kërkesa nga grupet qytetare, mbështetur nga opozita, për mbajtjen e 130 referendumeve vendore për të kundërshtuar NJQV-të e rishikuara.

Në prag të zgjedhjeve klima politike mbeti e polarizuar midis opozitës PD-së dhe koalicionit qeverisës të Partisë Socialiste (PS-së) dhe të Lëvizjes Socialiste për Integrim (LSI-së), edhe pas ndërmjetësimit të Parlamentit Evropian, që çoi në përfundimin e bojkotit pesë mujor të parlamentit nga PD-ja, në dhjetor të 2014-tës. Sipas marrëveshjes politike e cila i dha fund bojkotit, mazhoranca qeverisëse dhe opozita ranë dakord të bashkëpunojnë për dialog politik dhe të punojnë së bashku në mënyrë konsensuale, duke përfshirë çështjet e personave me precedente penale që mbajnë apo të zgjidhen apo emërohen në detyra shtetërore.

¹ Të gjithë raportet e mëparshme të OSBE/ODIHR në Shqipëri gjenden në: www.osce.org/odihr/elections/albania;
² Shih Progres Raportin mbi Shqipërinë në Lufta Kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar dhe në Reformën në Gjyqësor tek: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/keyd_documents/2014/al_report_june_2014.pdf.

Në zgjedhje garuan 2 koalicione, 11 parti garonin vetëm, si dhe një numër kandidatësh të pavarur. “Aleanca për Shqipërinë Europiane” (ASHE) u krijua nga dy partitë e mëdha qeverisëse, PS-ja dhe LSI-ja si dhe nga 35 parti të tjera. Kjo përfshiu Partinë për Drejtësi Integritet dhe Unitet (PDIU), e cila ka qënë partia e dytë më e madhe opozitare në parlament.³ Aleanca Popullore për Punë dhe Dinjitet (APPD) u krijua nga opozita PD-ja së bashku me PR-në dhe 13 parti të tjera. Në partitë që garonin vetëm bënte pjesë edhe PBDNJ-ja, e cila ka një Zv.Ministër në qeveri, dhe Partia Social Demokratike (PSD) të cilat shpesh kanë qënë pjesë e koalicionit të kryesuar nga PS-ja, duke përfshirë zgjedhjet e fundit parlamentare.

Kuadri Ligjor dhe Sistemi Zgjedhor

Gjithsej 61 kryetarë bashkish zgjidhen me konkurim një raundsh dhe 1,595 këshilltarë zgjidhen në bazë të sistemit proporcional me lista të mbyllura, të gjithë për mandate katër vjeçare. Zonat zgjedhore për zgjedhjet vendore janë territoret e bashkive.

Zgjedhjet vendore rregullohen pikësepari nga Kushtetuta, Kodi Zgjedhor dhe nga rregulloret e KQZ-së.⁴ Kodi Zgjedhor u ndryshua gjerësisht në 2012 pas një procesi gjithëpërfshirës të mbështetur nga partitë e mëdha. Ndryshimet trajtuan një numër rekomandimesh të bëra më parë nga OSBE/ODIHR-i dhe Komisioni i Venecias.⁵ Ndryshimet e mëpasshme, në prill 2015 pasqyruan ndarjen e re administrative territoriale dhe trajtuan rekomandimet e qëndrueshme të OSBE/ODIHR-it, për të promovuar kandidatet gra duke shtuar kuotat gjinore në listat e kandidatëve për këshillat vendorë deri në 50 përqind, duke ndryshuar gjininë në çdo emër të dytë. PD-ja dhe PR-ja nuk i mbështeti ndryshimet në lidhje me ndarjen administrative territoriale, por miratoi nenet mbi kuotat gjinore.

Disa prej rekomandimeve të mëparshme të OSBE/ODIHR-it dhe të Komisionit të Venecias mbeten të paadresuara, përfshirë masat për të rritur paanëshmërinë e komisioneve zgjedhore, transparencën e financimit të fushatës, dhe zgjidhjen efektive të mosmarrëveshjeve zgjedhore. Këto çështje u vërtetuan të jenë problematike përsëri gjatë këtyre zgjedhjeve. Boshllëqet dhe paqartësitë proceduriale në Kodin Zgjedhor përfshijnë përkufizimin e një subjekti zgjedhor, paqartësinë e mbledhjes së nënshkrimeve dhe verifikimin e kërkesave për regjistrimin e kandidatit, mungesa e rregullimeve mbi dorëheqjen e kandidatit, afatet e paqëndrueshme për shqyrtimin e ankesave dhe kërkesave ankimore dhe pamjaftueshmëria e rregulloreve të fushatës zgjedhore.

Pavarësisht këtyre mangësive, kuadri ligjor mund të kishte siguruar bazën për zgjedhje demokratike; megjithatë, mungesa e vullnetit politik nga partitë më të mëdha politike për ta zbatuar atë efektivisht dhe politizimi i institucioneve të përfshira në procesin zgjedhor vazhdoi ta rrezikojë atë. Boshllëqet dhe paqartësitë në legjislacion mbi disa aspekte të rëndësishme të procesit zgjedhor mund të ishin rregulluar paraprakisht, përfshirë regjistrimin dhe dorëheqjet e kandidatit. Mungesa e qartësisë ligjore, kontriboi në zbatimin e paqëndrueshëm të legjislacionit, i cili shpesh u perceptua të ndiqte linjat partiake.

³ Një numër partish të vogla të cilat ishin pjesë e koalicionit të kryesuar nga PD-ja në zgjedhjet vendore të 2011 dhe zgjedhjet parlamentare të 2013 vendosën gjithashtu ti bashkoheshin koalicionit ASHE.

⁴ Legjislacioni tjetër përkatës përfshin Ligjin mbi Qeverisjen Vendore, Ligjin mbi Partitë Politike, Ligjin mbi Tubimet dhe nenet e Kodit të Proçedurës Administrative dhe Kodin Penal.

⁵ Këto përfshijnë një proces të përzgjedhur të ndryshuar për anëtarët e administratës zgjedhore, duke përfshirë Kryetarin e KQZ-së, një proces të rishikuar për përpilimin e listës së zgjedhësve, një proces të thjeshtuar për regjistrimin e kandidatëve, dhe më shumë akses të barabartë medias dhe financimeve publike të fushatës. Shiko Opinionin e Përbashkët të Komisionit të Venecias, 2011 të OSBE/ODIHR-it tek <http://www.osce.org/odihr/86424>.

Administrimi i Zgjedhjeve

Zgjedhjet u administruan nga KQZ-ja, 90 Komisione të Administrimit të Zonave Zgjedhore (KZAZ), dhe 5,301 Komisione të Qendrave të Votimit (KQV). Numërimi u zhvillua nga Grupet e Numërimit (GN) në 90 Vende të Numërimit të Votave (VNV), në 90 Zona të Administrimit Zgjedhor (ZAZ). Komisionet Zgjedhore të të gjitha niveleve kanë shtatë anëtarë të emëruar nga mazhoranca dhe opozita parlamentare së bashku me Kryetaren e KQZ-së të emëruar nga parlamenti. KQZ-ja përfshin tri gra, një nga të cilat është kryetarja. Gratë llogariten një e treta e anëtarëve të KZAZ-ve dhe 17% të tyre përfaqësuan anëtarët e KQV-ve, të vëzhguara ditën e zgjedhjeve.

KQZ-ja është organ i përhershëm, përgjegjës për mbarëvajtjen e përgjithshme të zgjedhjeve. Në përgjithësi, KQZ-ja funksionoi në mënyrë të hapur, me seanca publike të ndjekura rregullisht nga vëzhguesit, media dhe përfaqësuesit e partive politike. Hap pozitiv, që KQZ-ja miratoi Rregulla të Proçedurës së Brendshme përpara këtyre zgjedhjeve. Megjithatë, u vu re në shumë mbledhje të saj, natyra e politizuar e diskutimeve të KQZ-së, madje edhe mbi çështje të pastra teknike. Qasja e paqëndrueshme e KQZ-së mbi regjistrimin dhe dorëheqjet e kandidatit rezultoi në vendime kontradiktore, duke sjellë ndarje partiake në komision.⁶ Në rastin tjetër, vendimi i KQZ-së mbi miratimin e listës së partive që kanë të drejtën për grupet e numërimit çoi në përjashtimin e një partie të çertifikuar nga përfaqësuesit e caktuar në grupet e numërimit.⁷ E gjitha kjo dëmtoi besimin e publikut në pavarësinë dhe efikasitetin e komisioneve zgjedhore.⁸

Komisionet Zgjedhore nuk respektuan disa afate, duke përfshirë miratimin e emërimit të partive për grupet e numërimit, ngritjen e KQV-ve, grupeve të numërimit dhe regjistrimin e kandidatëve. Ndonjëherë, vendimet e KQZ-së jo gjithmonë u publikuan brenda afateve të përcaktuara në faqen e saj zyrtare.⁹ KQZ-ja duhej të siguronte drejtim dhe mbikqyrje më të mirë të fazave kyçe të proçesit zgjedhor.

KQZ-ja prodhoi një sërë materialesh mbi edukimin e zgjedhësve, regjistrimin e zgjedhësve, proçedurat e votimit, votimin familjar dhe blerjen e votës, ashtu sikundër edhe materiale për të promovuar pjesëmarrjen e gruas, personave me aftësi të kufizuara dhe zgjedhësve për herë të parë.

MVZ-ja e OSBE/ODIHR-it vizitoi 85 KZAZ para ditës së zgjedhjeve, të cilat punuan me nivele të ndryshme profesionalizmi dhe efikasiteti. Shumica e KZAZ-ve shprehën pakënaqësitë në lidhje me pengesa vepruese në punën e tyre.¹⁰ Kështu, deri më datë 20 qershor, u zëvendësuan 234 nga 630 anëtarë të KZAZ-ve (37 përqind), kryesisht me kërkesë të partive që i emëruan. Këto zëvendësime vijuan deri ditën e zgjedhjeve duke dëmtuar punën e tyre si dhe pavarësinë e supozuar të administrimit

⁶ MVZ-ja e OSBE/ODIHR-it vëzhgoi se KQZ-ja unanimisht përshtati rreth 130 vendime, shumica vendime teknike duke përfshirë zëvendësimet e anëtarëve të KZAZ-ve, regjistrimin e vëzhguesve dhe miratimin e fletëve të votimit. Megjithatë nga 40 vendime mbi çështjet më thelbësore ishin më shumë të adaptuara me ndarjen e votës katër me tre, përfshirë atë mbi krijimin e grupeve të numërimit dhe regjistrimin dhe dorëheqjen e kandidatit.

⁷ Në një përpjekje për të mirëmbajtur ekuilibrin politik në grupet e emërimit, KQZ-ja nuk mundi të zbatoj ligjin. Neni 96 i Kodit Zgjedhor kërkon anëtarët e tretë dhe të katërt të grupeve të numërimit të zgjidhen me short, gjë e cila nuk u krye. Shorti duhej të përfshinte partitë e regjistruara parlamentare të mazhorancës dhe opozitës të cilat fituan të paktën dy vende në zgjedhjet e fundit parlamentare. Si rezultat LSI-ja dhe PR-ja u përfaqësuan në grupet e numërimit, duke lënë jashtë PDIU-në, e cila duhej të kish qënë e përfaqësuar.

⁸ Sipas Paragrafit 20 të vitit 1996 të Komentit të Përgjithshëm të UNCHR Nr.25 “Një autoritet zgjedhor i pavarur duhet të krijojë të supervizojë proçesin zgjedhor dhe të sigurojë se zhvillohet i drejtë, i paanshëm dhe në përputhje me ligjet e krijuara të pajtueshme me Marrëveshjen.

⁹ Neni 24.3 i Kodit Zgjedhor kërkon që vendimet e KQZ-së brenda 24 orëve të zbardhen dhe të publikohen menjëherë në faqen zyrtare të KQZ-së. Qysh nga shpallja e zgjedhjeve, KQZ-ja ka kaluar gati 700 vendimeve.

¹⁰ Këto pengesa përfshijnë mungesën e pajisjeve, mjetet e transportit, mjedise të papërshtatshme dhe mungesën e fondeve. Shumë KZAZ u ankuan se nuk kanë marrë kontribute pavarësisht fondeve për zgjedhjet që iu akorduan KQZ-së në shkurt dhe disa anëtarë KZAZ-je raportuan se i kanë mbuluar vetë disa nga shpenzimet e tyre.

të zgjedhjeve.¹¹ KQZ-ja zhvilloi trajnimet për anëtarët e KZAZ-ve të cilët u vlerësuan nga MVZ-ja e OSBE/ODIHR me cilësi të ndryshme.

KQV-të duhej të ishin ngritur në 1 qershor dhe grupet e numërimit në datë 11 qershor, por afatet nuk u përmbushën nga shumë KZAZ.¹² Kjo kryesisht për shkak të emërimeve të vona nga partitë, të cilat ishin të shqetësuara rreth rryshfeteve të mundshme të anëtarëve të Komisioneve Zgjedhore nga kundërshtarët e tyre. Sipas gjykimit të partive politike, emërimet e vonuara u përdorën për të shmangur pengesën ligjore mbi zëvendësimin e anëtarëve të KQV-ve. Kjo ndikoi në trajnimin e anëtarëve të KQV-ve, të cilët në shumë raste të vëzhguara nuk ndoqën trajnimet.

Regjistrimi i Zgjedhësve

Sistemi i regjistrimit të zgjedhësve është pasiv. Listat e Zgjedhësve (LZ) nxirren nga baza elektronike e të dhënave të Regjistrimit Kombëtar të Gjendjes Civile (RKGjC), që mbahet nga Ministria e Brendshme, Drejtoria e Përgjithshme e Gjendjes Civile (DPGJC). Të gjithë shtetasit e moshës 18 vjeç e sipër kanë të drejtën e votës, me përjashtim të atyre që janë shpallur të paafte për të vepruar me vendim gjykate. Personat që nuk janë shtetas shqiptarë nuk kanë të drejtë vote në zgjedhjet vendore, pavarësisht kohëzgjatjes së qëndrimit të tyre.¹³ Edhe pse zgjedhësit duhet të ishin njoftuar nga kryetarët e bashkive rreth qendrave të votimit të tyre përkatëse, në një numër zgjedhësish të ZAZ-ve u ankuan se nuk kishin marrë njoftimet.¹⁴ Sipas ligjit, zgjedhësit e moshës 100 vjeç ose më shumë hiqen nga listat e zgjedhësve, përveç rasteve kur ata konfirmojnë të dhënat e tyre.¹⁵ Diskriminimi në bazë të moshës është në kundërshtim me paragrafin 5.9 të vitit 1990, të Dokumentit të Kopenhagenit OSBEs dhe me detyrime të tjera ndërkombëtare.¹⁶ Sipas DPGJC, lista përfundimtare e zgjedhësve përmbante 3,370,206 zgjedhës. Disa bashkëbisedues theksuan se një numër i madh i shtetasve jo banues të zonave të tyre, ishin në listat e zgjedhësve.

Proçesi i përpilimit të listës së zgjedhësve u vlerësua nga dy auditues të caktuar të cilët përgatitën raporte të ndara çdo muaj. Në përgjithësi bashkëbiseduesit shprehën kënaqësi në lidhje me saktësinë e listave të zgjedhësve. Zyrat e Gjendjes Civile shpallën ekstraktet e listave të votuesve në çdo qendër votimi për publikun. Zgjedhësit mund të verifikonin të dhënat e tyre në faqen e internetit të MB. Disa KZAZ nuk morën dy kopje të printuara dhe versionin e përmbledhjes elektronike të listës përfundimtare të zgjedhjeve deri në afatin e datës 18 Maj.¹⁷

Të burgosurit mund të votojnë në zgjedhjet vendore. Një nga audituesit e caktuar nga KQZ-ja, i cili ishte i emëruar nga PD-ja, identifikoi 197 të burgosur të cilët nuk ishin përfshirë në listën finale të zgjedhësve. Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve informoi MVZ-në e OSBE/ODIHR-it se rreth 3,000 nga 5,700 të burgosur nuk u përfshinë në listën e zgjedhësve për arsye të gabimeve dhe vonësive në

¹¹ OSBE/ODIHR ka rekomanduar që kjo mundësi të hiqet nga dispozitat. Seksioni II.3.1.77 i raportit shpjegues i vitit 2002 të Kodit mbi Praktikën më të Mira në Çështjeve Zgjedhore të Komisionit të Venecias, thekson: Organet të cilat emërojnë anëtarët në komisionet zgjedhore nuk duhet të jenë të lirë të rimarrin pasi kjo ngre dyshimet mbi pavarësinë e tyre. Tërheqja e komisionerëve është e papranueshme...

¹² Në 19 qershor KQZ-ja shprehu shqetësimet se KQV-të dhe grupet e numërimit në 16 ZAZ-të nuk ishin ngritur ende dhe kundërshtuan partitë politike për të emëruar anëtarët e KQV-ve. Në Kurbin, mungesa e emërimeve të anëtarëve të KQV-ve nga PD-ja ditën e zgjedhjeve çoi në hapjen me vonësë të votimit në disa qendra votimi.

¹³ Seksioni I.II.b i vitit 2002 Kodi mbi Praktikën më të Mira në Çështjeve Zgjedhore të Komisionit të Venecias, thekson se: “Këshillohet për të huajt të votojnë për zgjedhjet vendore pas një periudhe të caktuar të banimit.”

¹⁴ MVZ-ja e OSBE/ODIHR-it u njoftua se zgjedhësit nuk kanë marrë njoftimet në ZAZ-të 1-8, 12-25, 17-19, 29-41, 85 dhe 86. Në ZAZ-të 22-24 zgjedhësit raportuan marrjen me vonësë të njoftimeve të zgjedhësve.

¹⁵ Përgjithësisht, 310 nga 1,288 zgjedhës të regjistruar mbi moshën 100 vjeç konfirmojnë të dhënat e tyre.

¹⁶ Sipas paragrafit 5.9 të vitit 1990 Dokumenti i Kopenhagenit i OSBE-së “Të gjithë personat janë të barabartë para ligjit dhe kanë të drejtë pa asnjë diskriminim, të kenë të garantuar mbrojtje të njëjtë para ligjit”. Shiko gjithashtu Nenin 26 të Konventës Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike (KNDKP).

¹⁷ Nga kopjet e printuara, njëra është e shpallur në qendrën e votimit, ndërsa tjetra është e përdorur nga KQV-të ditën e votimit. Ligji është i paqartë se kujt duhet t’i mundësohet versioni elektronik i listës finale të votimit të KZAZ-ve.

informacionin e paraqitur nga kryetari i burgjeve.¹⁸

Në maj, të njëjtët auditues të KQZ-së, gjithashtu ngritën dyshime mbi rritjen e numrit të zgjedhësve të regjistruar në Durrës me 2,186 dhe në Kavajë me 595. Në 15 qershor, LSI-ja dorëzoi në prokurorin Kavajë e rrethit një rast në lidhje me një rritje prej 500 zgjedhësish në Vorë. Fakti që këto raste mbeten nën hetim nga prokuroria e rrethit sollën disa shqetësime rreth integritetit të sistemit të regjistrimit të zgjedhësve.

Regjistrimi i Kandidatëve

Çdo qytetar me të drejtë vote mund të kandidojë në zgjedhje, përveç atyre që janë duke vuajtur dënim me burgim. Kandidatët mund të propozohen nga partitë politike, koalicionet e partive ose grupe zgjedhësish. Gjithsej, 63 parti u regjistruan për zgjedhjet, dhe 36,41 kandidatë garuan për këshillat bashkiakë, përfshirë 12 kandidatë të pavarur. Të gjitha partitë përmbushën kërkesat për kuotat e reja gjinore dhe 49,4 përqind e kandidatëve ishin gra. Nga 158 kandidatë që konkuruan për kryetar bashkie, 14 prej tyre garuan në mënyrë të pavarur dhe 16 prej tyre ishin gra.

Partive politike dhe kandidatëve të përfaqësuar në Parlament apo në qeverisje vendore nuk u kërkohet të dorëzojnë nënshkrimet për të regjistruar kandidatët e tyre. Të gjithë kandidatëve të tjerë u kërkohet të dorëzojnë nënshkrimet mbështetëse për të paktën një përqind të zgjedhësve nga bashkitë e tyre përkatëse.¹⁹ Megjithatë, KQZ-ja në vendimin e saj Nr.88, datë 7 Prill, theksoi që konkurruesit zgjedhorë të përfaqësuar vetëm në komuna, ju kërkohet të mblidhnin nënshkrimet mbështetëse, me arsyetimin se komunat nuk njihen më nga Kodi Zgjedhor, si pasojë e reformës së NJQV-ve. PSD-ja apeloj një vendim të KQZ-së që refuzonte listën e kandidatëve të saj në Durrës me këto argumenta dhe Kolegji Zgjedhor vendosi se subjektet që gëzonin mandate në çdo nivel përjashtohen nga mbledhja e nënshkrimeve.²⁰ Rrjedhimisht KQZ-ja regjistroi listën e PSD-së pa nënshkrimet mbështetëse.

KQZ-ja dhe Kolegji Zgjedhor vepruan në mënyrë të paqëndrueshme përsa i përket regjistrimit të kandidatëve të tjerë të PSD-së. Dy kandidatura për kryetarë bashkie të PSD-së që mbajnë mandate në komuna, nuk u regjistruan për shkak të mungesës apo vonesës së dorëzimit të certifikatave të mandateve, pavarësisht se kjo nuk ishte e specifikuar në vendimin Nr.88 të KQZ-së për ata të cilët duhet të mblidhnin nënshkrime. Në kontrast me këtë, KQZ-ja regjistroi kandidatin tjetër të PSD-së, i cili dorëzoi certifikatën e mandatit në KZAZ brenda afatit ligjor. Kolegji Zgjedhor e rrëzoi këtë vendim mbi ankimitimin e PS-së, duke vendosur ndër të tjera se një numër nënshkrimesh u vërtetuan të ishin të falsifikuara.²¹

Kodi Zgjedhor përjashton mundësinë e ndryshimeve që i bëhen listave të kandidatëve pas miratimit të tyre përfundimtar, por nuk rregullon dorëheqjen e kandidatëve për kryetar bashkie. Në 1 qershor, pas një procesi të zgjatur të ankesave dhe kërkesave ankimore, KQZ-ja refuzoi dorëheqjen e kandidatit për kryetar bashkie të PD-së në Kurbin, duke iu referuar mungesës së një rregullimi të tillë në ligj dhe argumentimit të pamjaftueshëm të paraqitur nga kandidati. Rrjedhimisht, KQZ-ja refuzoi kërkesat nga

¹⁸ Sipas Drejtorisë së Përgjithshme të Burgjeve rreth 2,265 të burgosur morën vendim gjykatë për t'i lejuar të votonin ditën e zgjedhjeve.

¹⁹ Kjo është në përputhje me Kodin e Praktikave të Mira në Çështjet Zgjedhore të Komisionit të Venecias të vitit 2002. Megjithatë, një numër i KZAZ-ve zbatuan procedurat për verifikimin e nënshkrimeve, përcaktuar nga Neni 71 i Kodit Zgjedhor, në mënyrë të paqëndrueshme.

²⁰ PSD-ja gjithashtu nga ana e saj, kundërshtoi vendimin Nr.88 të KQZ-së në Kolegji Zgjedhor duke argumentuar se teksti përfundimtar i vendimit të publikuar në lidhje me aspektet thelbësore të ligjit ishte ndryshe nga ai që u vendos në mbledhjen publike të KQZ-së. PSD-ja theksoi publikisht se versioni origjinal që përjashton kryetarët aktual të të gjithë NJQV-ve nga mbledhja e nënshkrimeve, ndërsa versioni i rishikuar kërkonte që kjo të ishte vetëm për kryetarët aktual të komunave. Ky ankim u rrëzua për arsye procedurale pa komente mbi çështjen në themel.

²¹ Nënshkrimet e falsifikuara u gjendën në të tre rastet e dorëzuara nga KQZ-ja për hetim në MB dhe rrjedhimisht iu dërguan edhe prokurorive përkatëse.

kandidatët për kryetar bashkie për t'u dorëhequr nga garat në Korçë, Kuçovë dhe Dropull; ndërkohë që u pranuan dorëheqjet e kandidatëve në Memaliaj, Sarandë dhe Këlcyrë.²²

Interpretimi i kufizuar dhe zbatimi i paqendrueshëm i rregullave mbi regjistrimin e kandidatëve pengoi të drejtën për të garuar të kandidatëve në të njëjtat kushte, në kundërshtim kjo me angazhimet e OSBE-së dhe standardeve të tjera ndërkombëtare.²³ Proçedurat e ankimimit mbi regjistrimin dhe dorëheqjet e kandidatëve vijuan gjatë gjithë periudhës zyrtare të fushatës, duke rrezikuar mundësinë e barabartë për të zhvilluar fushatën zgjedhore.

Mjedisi i fushatës dhe financimi i fushatës

Klima e fushatës ishte paqësore, përveç incidenteve të izoluara. Liritë themelore të shprehjes dhe të tubimit u respektuan. Fushata ishte aktive dhe e dukshme në zonat urbane dhe më modeste në zonat rurale. Ajo u dominua nga PS-ja, LSI-ja dhe PD-ja por edhe nga fushatat e PDIU-së. Një numër modest kandidatësh të pavarur gjithashtu ishin të dukshëm në disa pjesë të vendit. Fushatat u përqëndruan më shumë në zgjedhjet për kryetar bashkie, por vëmendja kombëtare u përqëndrua tek garat në Tiranë, Durrës dhe Shkodër.

Partitë e nisën fushatën zgjedhore në fillim të majit, duke mbajtur tubime për të prezantuar kandidatët vendorë në gjithë vendin, por ato patën një rritje pas hapjes zyrtare dhe u intensifikuan me afrimin e ditës së zgjedhjeve.²⁴ Ndërsa tubimet dhe vizitat derë më derë vijuan të mbaheshin, pati një tendencë të përhapur në të gjithë vendin drejt mbajtjes së forumeve më të vogla të fushatës, ku kandidatët dhe qytetarët mund të ndërvepronin drejtpërsëdrejti. U zhvilluan debate midis kandidatëve për kryetar bashkie, nga një numër bashkish përfshirë Beratin, Fierin, Gjirokastrën, Himarën dhe Shkodrën duke tërhequr vëmendje të madhe të medias dhe publikut. Media sociale u përdor gjerësisht për fushatë nga partitë dhe kandidatët.

Fushata u dominua nga kryetarët e partive kryesore të vendit dhe u përqëndrua gjërësisht në çështjet sociale dhe ekonomike të tilla si rritja ekonomike, zhvillimi infrastrukturor, shëndetësia, arsimi, punësimi i të rinjve dhe taksat, të cilat deri tani mbeten kompetencë e qeverisë qendrore. Çështjet e barazisë gjinore u trajtuan në një sërë platformash të fushatës dhe vëmendje e madhe iu kushtua zgjedhësve gra, përfshirë veçanërisht disa tubime të mbajtura specifikisht për to. Gjithashtu partitë u përpoqën të tërhiqnin zgjedhës nga rradhët e Romëve dhe Egjiptianëve.

Toni i fushatës është përmirësuar, përfshirë Tiranën ku fushata u zhvillua në mënyrë qytetare nga të gjithë kandidatët për kryetar bashkie. Megjithatë, partitë më të mëdha vijuan të shkëmbejnë akuza personale dhe u përpoqën të diskretitojnë konkurruesit e tjerë. Në disa zona, pati akuza për presione dhe pengesa ndaj kandidatëve të pavarur dhe partive të vogla.²⁵ Gara për kryetar bashkie në Vorë ishte

²² Arsyet e dhëna nga KQZ-ja për pranimin e këtyre dorëheqjeve përfshinin dorëzimin e një deklaratë për dorëheqje e vërtetuar nga noteri dhe akuzat për të dhëna kriminale të deklaruara nga partia.

²³ Paragrafi 15 i Komentit të Përgjithshëm të UNCHR Nr.25 të vitit 1996, i Nënitet 25 të shteteve KNDKP përcakton që “Çdo kufizim mbi të drejtën për të konkuruar për zgjedhjet duhet të jetë e justifikuar mbi kritere objektive dhe të arsyeshme.” Shih gjithashtu paragrafin 24 të Dokumentit të Kopenhagenit të OSBE-së të vitit 1990 i cili parashikon se çdo kufizim mbi të drejtat duhet të jetë “Në përputhje rigorozë me qëllimin e ligjit.”

²⁴ Kodi Zgjedhor përfshin një sërë dispozitash, në veçanti ato që kanë të bëjnë me mbulimin e paanshëm në media, të cilat filluan në datën e hapjes së fushatës, me synimin për të krijuar një nivel konkurimi të njëjlojtë në garë.

²⁵ Për shembull, në Tiranë një kandidat i pavarur i raportoi MVZ-së së OSBE/ODIHR-it që pati vështirësi për të gjetur pronarë mjedisesh private të cilët mund ta lejonin mbajtjen e takimeve të fushatës, pasi i frikësoheshin pasojave. Në një nga aktivitetet e fushatës së tij MVZ-ja e OSBE/ODIHR-it vëzhgoi, pjesëmarrës nga administrata shtetërore të cilët shprehën shqetësime për mundësinë e filmimit të tyre nga media. Në Kuçovë, kandidati për kryetar bashkie i Partisë së Frontit të Majtë u shpreh për “ABC News” se është kërcënuar nga anëtarët e degës vendore të LSI-së.

veçanërisht e ashpër dhe përfshiu akuza për kërcënime serioze.²⁶ Në disa raste, u arritën marrëveshje jozyrtare midis partive më të mëdha politike rreth ekspozimit të materialeve të fushatës, me qëllim uljen e mundësive të konfliktimit midis mbështetësve.²⁷

MVZ-ja e OSBE/ODIHR-it mori akuza të shumta për presion të ushtruar ndaj nëpunësve shtetëror, kryesisht ndaj mësuesve dhe punonjësve të shëndetësisë, përfshirë këtu kërkesa për të marrë pjesë në fushatat e ASHE-së dhe kërcënime për heqje nga puna nëse ata nuk votojnë për një kandidat të caktuar.²⁸ Këto akuza së bashku me shembujt e vëzhguara ditën e zgjedhjeve, ngritën shqetësime rreth mundësisë së zgjedhësve për të hedhur votën e tyre (pa frikën e ndëshkimit), siç e parashikon paragrafi 7.7 i Dokumentit të Kopenhagenit të OSBE-së të vitit 1990.

Personalitetet kryesore nga partitë e mëdha qeverisëse shpërndanë çertifikata për legalizimin e pasurisë së paluatjshme në aktivitetet e fushatës,²⁹ dhe një numër kandidatësh të ASHE-së përdorën aktivitete dhe burime shtetërore,³⁰ duke zbehur kështu ndarjen midis shtetit dhe partisë dhe duke shkelur paragrafin 5.4 të Dokumentit të Kopenhagenit të OSBE-së të vitit 1990.³¹

Gjithashtu, pati akuza të blerjes së votës, si edhe idividë që u dorëzonin kartat e tyre të identitetit partive përpara ditës së zgjedhjeve. Personalitetet kryesore të partive parlamentare dhe joparlamentare e njohën këtë si tipar të zgjedhjeve në Shqipëri.

Partitë politike mund të financojnë fushatën e tyre zgjedhore nëpërmjet fondeve shtetërore, donacioneve private apo huave. Ligji parashikon kufizimet mbi kontributet dhe shpenzimet. Kandidatët e pavarur nuk kanë të drejtë të përfitojnë fonde shtetërore, në kundërshtim me angazhimet e OSBE-së.³² Vendimi për shpërndarjen paraprake të fondeve shtetërore për fushatë, u morr nga KQZ-ja 13 ditë pas fillimit të fushatës zyrtare.³³ Të gjitha partive dhe kandidatëve të pavarur u kërkohet të deklarojnë shumën e financimit privat që ata marrin dhe shpenzimet e kryera gjatë fushatës, por shpenzimet dhe të

²⁶ PD-ja dhe PR-ja pretenduan se kryetari aktual i bashkisë APPD-së u shenjestrue nga LSI-ja. Gjatë javës së parë të fushatës, një agro-biznes në pronësi të kandidatit u mbyll për disa ditë nga Ministria e Bujqësisë. PD-ja dhe PR-ja pretenduan se më vonë policia u përpoq të arrestonte kandidatin e tyre dhe se stafi i fushatës u kërcënua.

²⁷ Për shembull, në Rrogozhinë një nga kandidatët për kryetar bashkie informoi MVZ-në e OSBE/ODIHR-it se një marrëveshje jozyrtare u arrit midis partive kryesore për të hequr flamujt e tyre, në tubimet ku do të marrin pjesë politikanët kryesorë të tyre. Në Has, kryetari i bashkisë informoi MVZ-në e OSBE/ODIHR-it se partitë ranë dakord të mos vendosnin banerat në mënyrë që të ulnin mundësinë për incidente që mund të ndodhnin ndërmjet mbështetësve. Në fund të fushatës, u arrit një marrëveshje midis PS-së dhe PD-së që tubimi mbyllës i fushatës së PS-së të zhvillohej në Durrës, dhe i PD-së të zhvillohej në Tiranë, sesa të zhvilloheshin të dyja në Tiranë.

²⁸ Për shembull në Delvinë, kryetari aktual i bashkisë informoi MVZ-në e OSBE/ODIHR-it, se bashkëshortja e tij u kërcënua me heqje nga pozicioni i saj në një klinikë shëndetësore. Në Krujë, një person informoi MVZ-në e OSBE/ODIHR-it se e shoqja kishte marrë kërcënime të ndiqte tubimin e PD-së. MVZ-ja e OSBE/ODIHR-it gjithashtu ka marrë raporte të besueshme se nëpunësit shtetëror të cilët ishin të pranishëm në tubimet e PS-së/LSI-së në Berat, Elbasan, Gjirokastrë, Kukës, Shkodër dhe Vlorë ishin të udhëzuar të merrnin pjesë.

²⁹ Për shembull, në 24 maj fotot e Ilir Metës, Kryetar i Parlamentit dhe Kryetar i LSI-së, duke shpërndarë çertifikatat e legalizimit në Vorë, u transmetuan në televizion. Rregjistrime të Erion Veliajt kandidat për Kryetar Bashkie të Tiranës i Aleancës për Shqipërinë Europiane, duke dhënë çertifikatat e legalizimit u transmetuan në 23 dhe 26 maj.

³⁰ Për shembull, në 1 qershor Z.Veliaj, u shfaq me Kryeministrin Rama dhe Ministren e Arsimit Lindita Nikolla për fillimin e punimeve të ndërtimit të Parkut Olimpik në Tiranë. Në 2 qershor Viktor Tushaj kandidat i LSI-së për kryetar bashkie në Lezhë, kontrollonte punimet e ndërtimit të një ure në Lezhë së bashku me Ilir Metën, dhe në 8 qershor u shfaq me Z.Meta në inagurimin e një linje të re tragetesh nga Shëngjini në Brindizi.

³¹ Paragrafi 5.4 i Dokumentit të Kopenhagenit të OSBE-së të vitit 1990 parashikon për “një ndarje të qartë midis Shtetit dhe partive politike”

³² Paragrafi 7.5 Dokumentit të Kopenhagenit të OSBE-së të vitit 1990 parashikon për “respektimin e të drejtës së shtetasve për të kërkuar detyra shtetërore dhe politike, në mënyrë të pavarur ose si përfaqësues të partive politike apo organizatave pa asnjë dallim.”

³³ Parlamenti akordoi shumën 65 milion ALL (rreth 465,000 EURO) për kontributet shtetërore të fushatave zgjedhore. 1 EURO është përafërsisht 140 ALL (Lek Shqiptare).

ardhurat e fushatës duhet tu raportohen vetëm audituesve të caktuar nga KQZ-ja pas zgjedhjeve.³⁴ Rregullat për raportimin e financimit të fushatës nuk janë të plota dhe mund të përforcohen për të siguruar më tepër transparencë në përputhje me standardet ndërkombëtare.³⁵

Media

Pavarësisht numrit të madh të mjeteve të informacionit, lidhjet e medias me partitë kryesore politike, që vjen si rrjedhojë e interesave të biznesit të pronarëve të mediave, shkakton ndërhyrje të drejtpërdrejtë në censurimin e autonomisë mediatike, dhe kufizoi pluralizmin e këndvështrimeve.³⁶ Transmetuesi i shërbimit shtetëror, Radio Televizioni Shqiptar (*RTSH*), konsiderohet gjërësisht një mbështetës i qeverisë duke kontribuar në mungesën e lajmeve të pavarura në televizione (TV). Më tej, ndikimi i partive politike në programin e përcaktuar nga media lejon hapësira të kufizuara për çështje më pak të politizuara të rëndësisë publike. Megjithatë, nuk ka ndërhyrje në lirinë e përdorimit të internetit dhe lajmet në internet ndihmojnë në mënyrë të vazhdueshme në pluralizëm, për shkak të autonomisë së tyre editoriale dhe hapësirës për këndvështrime alternative.

Kushtetuta dhe legjislacioni për median ofron gjërësisht lirinë e shprehjes. Megjithëse, dënimet me burgim për shpifje, mbrojtja më e madhe për zyrtarët shtetërorë, si dhe përfshirja e prokurorëve dhe policisë në rastet e shpifjes u shfuqizuan në vitin 2012, shpifja përbën ende vepër penale, në kundërshtim me standardet ndërkombëtare.³⁷ Kodi i Transmetimit kërkon që transmetuesit të sigurojnë mbulim të paanshëm të aktorëve politik me qëllim sigurimin e pluralizmit politik, edhe pse zbatimi është penguar nga mungesa e mekanizmave efikasë mbikqyrës duke përfshirë dhe ato ndërmjet zgjedhjeve.

Pranohet gjërësisht se filmimet e fushatës në lajmet e televizioneve (TV) prodhohen në mënyrë mbizotëruese nga vetë partitë politike, si materiale të regjistruara paraprakisht ose si transmetim i drejtpërdrejt nga aktivitetet e fushatës. Edhe pse lejohet nga Kodi Zgjedhor, kjo i jep partive politike akses të drejtpërdrejt në lajme dhe mjegullon ndarjen strikte midis përmbajtjes editoriale dhe reklamave politike.³⁸ Për më tepër, disa redaktorë informuan MVZ-n e OSBE/ODIHR-it se ata janë të detyruar të përdorin filmimet bazuar në vendimin e KQZ-së së vitit 2013 i cili i kërkon mediave të pranojnë regjistrimet në përputhje me kërkesat teknike.

Kodi Zgjedhor përfshin dispozita të detajuara për mbulimin e paanshëm të lajmeve dhe ju ofron konkurruesve kohë transmetimi pa pagesë dhe të drejta për blerjen e kohës së transmetimit.³⁹ Nga 22

³⁴ KQZ-ja duhet të publikojë raportet e auditit jo më vonë se 30 ditë pas dorëzimit të raporteve financiare; megjithatë ligji nuk e specifikon kur raportet duhet t'u dorëzohen audituesve.

³⁵ Në përputhje të nenit 7.3 të Konventës Kundër Korrupsionit të KB-së viti 2003 “Çdo parti shtetërore duhet të marrë masat e duhura administrative dhe legjislative... për të rritur transparencën e financimeve të kandidatëve për detyrat e zgjedhura shtetërore.”

³⁶ Paragrafi 36 (Dimensioni Njerëzor i Dokumentit të Budapestit të OSBE-së, të vitit 1994 thekson se “mediat e pavarura dhe pluraliste janë thelbësorë për një shoqëri të hapur dhe të lirë dhe sistemeve të përgjegjshme të qeverisë”.

³⁷ Shiko paragrafin 47 të UNCHR-së viti 2011, komenti i përgjithshëm Nr.34 i Nenit 19 i (KNDCP). Në 5 qershor, dy anëtarë të PD-së në Parlament Z. Paloka dhe Z.Ristani, u dënuan nga Gjykata e Lartë për shpifje ndaj Kryeministrit dhe u detyruan të paguanin një gjobë prej 200,000 ALL. Neni 71 i Kushtetutës përcakton që mandati i deputetit është i pavlefshëm kur dënohet për vepër penale më vendim të prerë gjykatë. Për më tepër në 6 qershor një padi për vepër penale për shpifje u regjistrua kundër Besjana Selfo nga Kandidatja e LSI-së Zamira Rami. Znj. Selfo shkroi një koment rreth kandidatës në rrjetin social dhe përpos amendamenteve të 2012-tës të Kodit Penal ajo u mor në pyetje nga Prokuroria Shtetërore në të njëjtën ditë.

³⁸ Më tepër, gazetarët të cilët punojnë me transmetues të të gjithë vendit dhe rajoneve informuan MVZ-në e OSBE/ODIHR-it mbi aksesin e ndaluar të ekipeve të filmimit në aktivitetet e fushatës.

³⁹ Në përputhje me rekomandimet e mëparshme të OSBE/ODIHR-it, Kodi Zgjedhor parashikon se mbulimi i aktiviteve “institucionale”, të cilat u përdorën për “qëllime zgjedhore” llogariten në favor të partisë respektive dhe përcakton cilat janë “qëllimet zgjedhore”, duke udhëhequr median që të bëjë dallimin e qartë midis të dyjave.

maji Bordi i Monitorimit të Medias (BMM) ka paraqitur raporte të monitorimit sasior ditor në KQZ për 13 televizione (TV) dhe 2 stacione radiofonike.⁴⁰ Edhe pse dispozitat përfshijnë të gjithë transmetuesit, BMM-ja kishte mungesë stafi, pajisjeesh dhe metodologjie për të monitoruar në mënyrë efektive numrin e madh të transmetuesve, ose tonin e mbulimit mediatic.⁴¹ KQZ-ja votoi kundër disa propozimeve të BMM-së për gjoba kundër televizioneve për mbulimin më të madh mediatic të një prej konkurruesve kryesorë, çka është në kundërshtim me parashikimet ligjore.⁴² Në vend të kësaj, KQZ-ja vendosi t'i japë stacioneve televizive më tepër kohë për të balancuar mbulimet mediaticke. Në 15 qershor, raporti i BMM-së në KQZ arriti në përfundimin se, në përgjithësi transmetuesit e balancuan mbulimin e tyre dhe KQZ-ja vendosi gjoba vetëm dy transmetuesve vendor për shkeljen kryesisht të disa dispozitave të tjera ligjore. Gjithësesi rezultatet e monitorimit të bashkangjitura me raportin nuk shfaqën mbulim të paanshëm për konkurruesit.

Monitorimi i OSBE/ODIHR-it tregoi se asnjë nga stacionet e TV-ve të monitoruara nuk ofroi barazi në mbulimin e lajmeve për dy konkurruesit kryesorë ashtu siç ka për qëllim Kodi Zgjedhor.⁴³ Tre nga pesë stacione TV-sh të monitoruara, duke përfshirë dhe TVSH-në, kanë treguar anësi në favor të ASHE, ndërsa dy stacione TV-ve favorizuan APPD. TVSH-ja i kushtoi 63 përqind ASHE-së dhe 33 përqind APPD. News 24 dhe Top Channel mbuluan ASHE-në me 56 përqind dhe 55 përqind përkatësisht secila, ndërsa të dyja i kushtuan 41 përqind APPD-së. Te dyja ABC News dhe Klan Tv i kushtuan 46 përqind ASHE-së dhe 53 përqind dhe 50 përqind APPD-së përkatësisht, por më shumë se 40 përqind të mbulimit të ASHE-së ishte me tone negative.⁴⁴ Gazetat e monitoruara përgjithësisht ofruan mbulimin e fushatës më të ekuilibruar.

TVSH-ja përmbushi detyrimet e saj ligjore për të transmetuar kohë falas të paanshme për konkurruesit. Sasia e ulët kushtuar mbulimit të konkurruesve që nuk garonin në dy koalicionet kryesore (më pak se 6 përqind në të gjithë 11 partitë që garonin veçmas, ashtu si kandidatët e pavarur të stacioneve të TV-ve të monitoruara) mbetën të pafavorizuar dhe me informacion të kufizuar për alternativat politike. Pjesërisht kjo u korrigjua nëpërmjet debateve në programet televizive të cilat kontribuan në mënyrë pozitive për të zgjeruar informacionin tek zgjedhësit. Gazetat e monitoruara favorizuan ASHE-në në mbulimin e fushatës së tyre.

Ankesat dhe Kërkesat Ankimore

Sipas Kodit Zgjedhor, vetëm subjektet zgjedhore kanë të drejtë të ankimojnë vendime të organeve të administratës zgjedhore. Përkufizimi për subjektin zgjedhor ka mungesë qartësie.⁴⁵ Në dy raste KQZ-ja ka rrëzuar ankime të regjistruara nga kandidatët për kryetar bashkie pasi ata nuk u konsideruan si subjekte zgjedhore. Zgjedhësit mund të apelojnë vetëm gabimet në Listat e Zgjedhësve dhe grupet e vëzhguesve vendorë mund të apelojnë vetëm vendimet që refuzojnë akreditimin e tyre.⁴⁶ KQZ-ja shqyrton të gjithë ankimet kundër vendimeve të KZAZ-ve dhe duhet të marrë vendim brenda dy

⁴⁰ Secili nga shtatë anëtarët e BMM-së, caktohet nga një anëtarë i KQZ-së nga lista e kandidatëve propozuar nga organizatat jofitimprurëse të medias.

⁴¹ MVZ-ja e OSBE/ODIHR-it vuri re interpretim jokonsistent të dispozitave ligjore, pajisje të pakta dhe mungesë aksesit në media të monitoruesve vendor të BMM-së.

⁴² Kodi Zgjedhor përcakton se në rastet kur barazia e mbulimit mediatic shkelet, transmetuesit gjobiten deri në shumën 3,000,000 ALL.

⁴³ Midis 17 majit dhe 20 qershor MVZ-ja e OSBE/ODIHR-it monitoroi mbulimet politike gjatë fashës kohore me shikueshmëri më të lartë të aktorëve politik në pesë kanale televizive (TVSH-ja shtetërore, ABC News, News 24, Top Channel dhe Klan TV private) dhe tri gazetat (Gazeta Shqiptare, Panorama dhe Shqip).

⁴⁴ Mbulimi i lajmeve nga të dy koalicionet në TVSH, News 24 dhe Top Channel u mbizotërua pozitivisht dhe me tone asnjëse.

⁴⁵ Neni 2 pikë 20 i Kodit Zgjedhor përkufizon subjektet zgjedhore si parti politike, koalicionet, kandidatët të pavarur dhe kandidatët për kryetar bashkie. Megjithatë, neni 63 nuk e cilëson kandidatin për kryetar bashkie si subjekt zgjedhor.

⁴⁶ Sipas reformës gjyqësore të vitit 2012, legjislacioni nuk është i qartë se cila nga gjykatat është përgjegjëse për shqyrtimin e ankimeve të listave zgjedhore.

ditëve.⁴⁷ Vendimet e KQZ-së apo mosmarrja e një vendimi mund të ankimohej në Kolegjin Zgjedhor, vendimet e të cilat janë të formës së prerë. Rastet të cilat mund të përbëjnë vepra penale i raportohen prokurorëve por hetimet e tejzgjatura të tyre nuk sigurojnë respektimin e afateve kohore nga pikëpamja zgjedhore, përfshirë afatet në regjistrimin e zgjedhësve dhe verifikimin e nënshkrimeve.

Deri tani, KQZ-ja ka marrë 24 ankime kundër vendimeve të KZAZ-ve, shumica në lidhje me regjistrimin e kandidatëve. Në disa raste, KQZ-ja shmangu marrjen e vendimeve përfundimtare, ashtu siç e parashikon ligji dhe ia ktheu ato për shqyrtim KZAZ-ve. Një sërë vendimesh të KQZ-së nuk janë marrë në përputhje me qëllimin e ligjit duke bërë një interpretim të paqëndrueshëm dhe arbitrar të ligjit, që çon në pasiguri ligjore. Në shumicën e rasteve të vëzhguara, KQZ-ja nuk mundi të marrë vendime përfundimtare mbi ankimet brenda afateve të kërkuara ligjore.

Kolegji Zgjedhor shqyrtoi 23 kërkesa ankimore në mënyrë të përshpejtuar me 5 gjyqtar në seanca të hapura. Megjithatë, vendimet nuk u publikuan në faqen e internetit të Gjykatës së Apelit të Tiranës në kohën e duhur.

Në një rast Kolegji Zgjedhor nuk e ushtroi juridiksionin e tij për të zgjidhur një çështje në themel si organi përfundimtar për ankimin, por e ktheu atë tek KQZ për shqyrtim të mëtejshëm. Në rastin tjetër, lista e kandidatit të Partisë Demo-Kristiane (PDK-së) për këshillin bashkiak të Krujës nuk u regjistrua për shkak të mosveprimit të KZAZ-së.⁴⁸ PDK-ja e kundërshtoi vendimin e KQZ-së për miratimin e fletës së votimit pa përfshirjen e tyre. Kolegji Zgjedhor rrëzoi kërkesën ankimore dhe deklaroi që mungesa e veprimit nga ana e KZAZ-së për të ushtruar detyrat e saj nuk ishte e mjaftueshme për të shpallur të pavlefshëm vendimin e KQZ-së.

Nuk u shfrytëzuan gjërisht mekanizmat e ankimit, edhe pse shumë parti politike ngritën akuza të shkeljes së fushatës. Disa nga ankimet e dorëzuara në KZAZ, kanë lidhje kryesisht me vendosjen e materialeve të fushatës. Baza ligjore mbi juridiksionin dhe procesin e shqyrtimit të ankesave lidhur me zhvillimin e fushatës, është e paqartë. Për shkak të mungesës së qartësisë, KZAZ-ja numër 11 refuzoi të shqyrtojë një rast të paraqitur nga PD, në lidhje me presionin e ushtruar ndaj nëpunësve shtetërorë për të marrë pjesë në tubim.

Bashkëbiseduesit e ndryshëm të MVZ-së së OSBE/ODIHR-it shprehën mungesën e besimit në administrimin zgjedhor dhe në shqyrtimin e paanshëm të ankimeve nga gjykatat. Në përgjithësi, mënyra me të cilën komisionet zgjedhore dhe Kolegji Zgjedhor shqyrtuan ankimet zgjedhore nuk ofruan zgjidhje efektive apo në kohë për palët e interesuara, në kundërshtim kjo me paragrafin 5.10 të Dokumentit të Kopenhagenit të OSBE-së, 1990 dhe të standardeve të tjera ndërkombëtare.⁴⁹

Pjesëmarrja e minoriteteve kombëtare

Minoritetet, në përgjithësi nuk hasën diskriminim gjatë procesit zgjedhor. Ndonëse nuk ka një rregullim ligjor, minoriteteve kombëtare u sigurohen të drejta të plota sipas Kushtetutës. Gjithsesi, në disa raste, pjesëmarrja efektive e zgjedhësve u kufizua nga varfëria, dhe nga mungesa e dokumenteve të regjistrimit civil dhe në disa raste vështirësitë e gjuhës.⁵⁰ Shumë nga bashkëbiseduesit e MVZ-së së

⁴⁷ Neni 143.3 i Kodit Zgjedhor detyron KQZ-në të marrë vendim brenda 2 ditëve nga dorëzimi i ankimit, ndërsa neni 133 përcakton afatin 48 orësh nga vendimi i KQZ- së për të pranuar një ankim.

⁴⁸ PKD-ja dorëzoi dokumentet për regjistrim të listës së kandidatëve në KZAZ në 1 maj; megjithatë KZAZ-ja regjistroi listat në 26 maj pasi KQZ-ja kishte miratuar fletën e votimit.

⁴⁹ Paragrafi 5.10 i Dokumentit të Kopenhagenit të OSBE-së, 1990 parashikon: "... çdokush duhet të ketë mjete efektive të dëmshpërblimit kundër vendimeve administrative, duke garantuar kështu respektimin e të drejtave themelore dhe sigurimin e integritetit ligjor." Neni 8 i Deklaratës Universale të të Drejtave të Njeriut "Gjithkush ka të drejtë për mjete juridike të frytshme ...për veprimet me të cilat shkelen të drejtat themelore..."

⁵⁰ Disa nga bashkëbiseduesit e MVZ-së së OSBE/ODIHR-it konsideruan gjobën prej 1,200 ALL për lëshimin e ndaluar të dokumenteve të identitetit dhe të tjerët raportuan shembuj të partive politike duke paguar dokumente identifikimi për zgjedhësit Romë, në përpjekje për të ndikuar te vota e tyre.

OSBE/ODIHR-it raportuan se komunitetet Rome dhe Egjiptiane mbeten të cënuar nga praktikat e blerjes së votës. Ndërsa disa nga kandidatët e minoriteteve u përfshinë në listat e partive kryesore, ata zakonisht nuk u vendosën në pozicione fituese. Përfshirja e tyre në lista u përcaktua nga disa si një taktikë zgjedhore.

Ndërkohë që fletët e votimit u prodhuan vetëm në gjuhën shqipe, KQZ-ja shpërndau materiale për edukimin e zgjedhësve në gjuhë minoritare, megjithëse kjo u bë vetëm në një fazë të vonshme. Një program për edukimin e zgjedhësve për gratë Rome dhe Egjiptiane u mbështet nga prezenca e OSBE-së në Shqipëri. Ndërgjegjësimi i komuniteteve Rome dhe Egjiptiane në lidhje me vlerën e votës është në rritje, ashtu si edhe angazhimi i tyre me çështjet e fushatës.

Vëzhguesit Vendorë dhe Ndërkombëtarë

Kodi Zgjedhor parashikon vëzhgues vendas dhe ndërkombëtarë të të gjitha niveleve të administrimit zgjedhor. Proçesi i akreditimit për vëzhguesit ishte gjithëpërfshirës dhe zgjedhjet u vëzhguan nga një numër konkurruesish zgjedhor, si edhe 4252 vëzhgues vendorë dhe 933 vëzhgues ndërkombëtarë. E drejta për të caktuar vëzhguesit brenda një koalicioni qëndron vetëm brenda koalicionit dhe jo brenda partive të tyre.

Dita e Zgjedhjeve

Dita e Zgjedhjeve u zhvillua në mënyrë paqësore në gjithë vendin. Në mesnatë KQZ-ja njoftoi se pjesëmarrja paraprake e votuesve, bazuar në të dhënat e marra nga 55 përqind e qendrave të votimit, ishte 47 përqind. Ndërsa vëzhguesit partiak ishin të pranishëm, kryesisht në të gjitha fazat e vëzhgimit, vëzhguesit vendorë u vunë re në më pak se 20 përqind të qendrave të votimit gjatë ditës së zgjedhjeve dhe vëzhguan më pak se 50 përqind të qendrave të numërimit.

Në shumicën e rasteve të vëzhguara, qendrat e votimit u hapën me vonesë. Kjo kontribuoi në një vlerësim përgjithësisht negativ të procedurave të hapjes në 25 përqind të vëzhgimeve. Nga vëzhgimet u konstatua se hapja vonë e qendrave të votimit ndodhi kryesisht për shkak të mungesës së anëtarëve të Komisioneve të Qendrave të Votimit, mungesës së njohurive për procedurat ose mungesës së materialeve zgjedhore. Qendra speciale e votimit në burgun e Rrogozhinës nuk u hap aspak.

Votimi u vëzhgua si i rregullt gjatë ditës dhe u vlerësua pozitivisht në 93 përqind të qendrave të votimit të vëzhguara. U siguria transparenca e proçesit dhe vëzhguesit mund të ndiqnin procedurat pa kufizime në pothuajse të gjitha qendrat e votimit. Vëzhguesit e Misioneve Ndërkombëtare të Vëzhgimit të Zgjedhjeve (MNVZ) raportuan që votimi u nderpre për disa orë në Devoll, Roskovec dhe Tepelenë, për shkak të parregullsive të vërejtura në fletët e votimit.⁵¹ Më vonë, KQZ-ja morri një vendim për rinisjen e proçesit të votimit në zonat në fjalë, pa ndryshuar fletët e votimit.

Ndërkohë që vlerësimi i përgjithshëm është pozitiv, janë vënë re disa gabime proceduriale. Timbrosja dhe procedura e verifikimit të timbrosjes, masat kyçe mbrojtëse ndaj votimit të shumfishtë, nuk janë zbatuar respektivisht në 6 përqind dhe 13 përqind të qendrave të votimit të vëzhguara. Raste të votimit në grup janë vërejtur në 17 përqind të qendrave të votimit, të cilat rezultojnë të kenë një ndikim të shpërpjestuar në zgjedhëset gra. Votimi me përfaqësim u vërejt në 5 përqind të qendrave të votimit të vizituara, ndërkohë që një sërë nënshkrimesh identike në dukje u vërejtën në 3 përqind të qendrave të votimit të vëzhguara, çka mund të jetë tregues i votimit të shumfishtë me përfaqësim. Fshtësia e votës mund të ketë qenë e kompromentuar në 4 përqind të qendrave të votimit të vizituara. Vëzhguesit

⁵¹ Në Devoll, emri i APPD ishte shkruar gabim në fletët e votimit për Këshillin Bashkiak, ndërsa në Roskovec dy kandidatët për kryetar bashkie ishin listuar me të njëjtin emër koalicioni ASHE. Së fundi në Tepelenë numëri i kandidatëve në fletën për kryetar bashkie ishte i pasaktë.

e Misionëve Ndërkombëtarë të Vëzhgimit të Zgjedhjeve (MNVZ) raportuan që në 57 përqind të vëzhgimeve, ambientet e votimit nuk ishin të aksesueshme për zgjedhësit me aftësi të kufizuara.

Materialet e fushatës në 150 metra afërsi me qendrat e votimit u vunë re në 22 përqind të vëzhgimeve, me tension ose trazira në qendrat e votimit ose afërsitë e tyre u raportuan në 3 përqind të vëzhgimeve. Në disa zona, grupet e aktivitetëve të partive që qëndronin pranë qendrave të votimit u vërejtën të ishin potencialisht kërcënues për zgjedhësit. Kjo ishte shumë problematike në Vorë. Në Berat dhe Durrës, dy raste të dukshme të blerjes së votës u vërejtën veçanërisht duke targetuar komunitetet e Romëve dhe Egjiptianëve.

Mbyllja e qendrave të votimit dhe transferimi i materialeve në Vendet e Numurimit të Votave (VNV) u vlerësua përgjithësisht pozitiv, megjithëse 20 % e Komisionëve të Qendrave të Votimit (KQV) nuk mundën të dërgonin materialet e tyre në VNV-ë brenda afatit ligjor prej tre orësh. Numërimi nuk nisi menjëherë mbas marrjes së materialeve për shkak të pushimeve të deklaruara mbi në më shumë se gjysmat e VNV-ve të vëzhguara. Vëzhguesit e MNVZ raportuan që disa ekipe numërimi ishin ende duke u emëruar dhe trajnuar. Fazat e hershme të numërimit u vlerësuan pozitivisht, me disa gabime procedurale të vëna re. Megjithatë në një të tretën e VNV-ve të vizituara, vëzhguesit nuk kishin një ide të qartë të procedurave të numërimit. Proçesi i numërimit mbetet në vazhdim në të gjitha VNV-të e vëzhguara.

*Versioni anglisht është i vetmi dokument zyrtar.
Ky raport është i disponueshëm edhe në gjuhën shqipe.*

INFOMACION MBI MISIONIN DHE FALENDERIME

Tirana, 22 qershor 2015 – MVZ-ja e OSBE/ODIHR-it nisi punën në Tiranë në 15 Maj. Ai përfshin 16 ekspertë që punojnë në kryeqytetin e Shqipërisë dhe 20 vëzhgues afatgjatë të shpërndarë në 10 vende në të gjithë Shqipërinë.

Në ditën e zgjedhjeve, u punësuan rreth 200 vëzhgues, duke përfshirë 24 anëtarë të delegacionit të cilët përfaqësojnë 15 shtete nga Kongresi i Autoriteteve Vendore dhe Rajonale të Këshillit të Evropës. Gjithsej ishin 32 vëzhgues nga Shtetet pjesëmarrëse të OSBE-së. Hapja e votimit u vëzhgua në 65 QV, ndërsa proçesi i votimit u vëzhgua nga 5,301 QV-të në të gjithë vendin. Numërimi i fletëve të votimit dhe përmbledhja e rezultateve nga 90 VNV-të, 32 prej tyre u vëzhguan.

Vëzhguesit dëshirojnë të falenderojnë autoritetet për ftesën për të vëzhguar zgjedhjet, KQZ-në për bashkëpunimin e saj dhe për sigurimin e dokumenteve akredituese, Ministrinë e Punëve të Jashtme si dhe organet e tjera dhe autoritetet vendore për mbështetjen dhe bashkëpunimin e tyre gjatë kohëzgjatjes të vëzhgimit. Vëzhguesit do të dëshironin të shprehnin vlerësimin e tyre për Prezencën e OSBE-së në Shqipëri,⁵² Komisionerin e Lartë për Minoritetet Kombëtare të OSBE-së, organizatave dhe ambasadave të tjera ndërkombëtare, si edhe partitë politike, organizatat e shoqërisë civile, dhe përfaqësuesit e medias për bashkëpunimin dhe mbështetjen e tyre.

Për informacione të mëtejshme ju lutemi kontaktoni:

- Ambasadoren Audrey Glover, Shefe të MVZ-së së OSBE/ODIHR-it në Tiranë (+355 4 450 0770)
- Thomas Rymer, Zëdhënës i OSBE/ODIHR-it (+48 609 522 266), ose Alexey Gromov, Këshilltar Zgjedhor i OSBE/ODIHR-it në Varshavë (+48 22 5200 667);
- Stewart Dickson, Shefi i Delegacionit të Kongresit (+44 782 466 7595) apo Znj.Renate Zikmund, Shefe e Departamentit të Kongresit të Vëzhgimit për Zgjedhjet Vendore dhe Rajonale (+33 659 786 455)

Adresa e MVZ-së së OSBE/ODIHR-it:

Adresa: Kati i tretë, Ndërtesa “Trema”, Hyrja A, Rruga: “Bardhok Biba”
Telefon: +355 4 450 0770; Fax: +355 4 454 0420; e-mail: office@odih.al;
Faqja e internetit: <http://www.osce.org/odih/elections/albania/153826>.

⁵² MVZ-ja e OSBE/ODIHR-it dhe Prezenca e OSBE-së në Shqipëri veprojnë të ndara bazuar të mandateve të tyre të veçanta.